

Y CYFANSODDIAD ADRAN 4

Y CYNGOR LLAWN

4.1 Cyflwyniad

Cyfarfod ffurfiol o'r holl Gynghorwyr yw'r Cyngor Llawn. Mae'n ofynnol yn ôl y gyfraith i'r Cyngor Llawn wneud rhai penderfyniadau pwysig gan gynnwys gosod cyllideb y Cyngor a'i Dreth Gyngor a chymeradwyo nifer o gynlluniau a strategaethau allweddol sydd, gyda'i gilydd, yn ffurfio'r Fframwaith Polisi (a restrir isod). Mae'n gyfrifol am yr holl swyddogaethau nad ydynt yn gyfrifoldeb y Gweithrediaeth. Bydd yn cyflawni rhai swyddogaethau ei hun, ond bydd eraill yn cael eu dirprwyo i Bwyllgorau neu Swyddogion a enwir.

4.2 Y Fframwaith Polisi

Mae'r Fframwaith Polisi yn golygu'r cynlluniau a'r strategaethau canlynol:

- Cynllun y Cyngor
- Cynllun Trafnidiaeth Lleol
- Cynllun Lles (Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus)
- Cynlluniau ac addasiadau sydd gyda'i gilydd yn ffurfio'r Cynllun Datblygu Lleol
- Y Cynllun Iaith Gymraeg
- Y Cynllun Cyfiawnder Ieuencid
- Strategaeth Tai
- Cynllun Gwella Hawliau Tramwy

4.3 Y Cynllun Lles

Mae'r Cynllun hwn yn disodli Cynllun Integredig Sengl a wnaeth disodli pedwar o'r cynlluniau a'r strategaethau presennol a ffurfiodd ran o'r Fframwaith Polisi, sef y Strategaeth Gymunedol, y Cynllun Plant a Phobl Ifanc, y Strategaeth Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Lles a Chynllun y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol.

4.4 Y Gyllideb

Mae'r gyllideb yn cynnwys dyrannu adnoddau ariannol i wahanol wasanaethau a phrosiectau, cronfeydd wrth gefn arfaethedig, sylfaen y Dreth Gyngor, gosod y Dreth Gyngor a phenderfyniadau yn ymwneud â rheoli gofyniad benthyca'r Cyngor, rheoli ei wariant cyfalaf a gosod terfynau trosglwyddo arian. Bydd y Cyngor Llawn yn pennu cyllideb refeniw gyffredinol a chyllideb gyfalaf gyffredinol y Cyngor ac unrhyw newidiadau i'r rhain. (Gweler Adran 15 i gael gwybod sut y gall y Cyngor newid y Fframwaith Polisi neu'r Gyllideb a gyfeirir ato i'w chymeradwyo gan y Gweithrediaeth.)

4.5 Trosglwyddo Tir ar gyfer Tai

Mae Trosglwyddo Tir ar gyfer Tai yn golygu cymeradwyo neu fabwysiadu ceisiadau (pa un a ydynt ar ffurf ddrafft ai peidio) i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar gyfer cymeradwyo rhaglen o waredu 500 neu fwy o adeiladau i unigolyn o dan Ddeddf Diwygio Cyfraith Lesddaliad, Tai a Datblygu Trefol 1993, neu i waredu tir a ddefnyddiwyd at ddibenion preswyl lle y mae angen cymeradwyaeth o dan adran 32 neu 43 Deddf Tai 1985.

4.6 Swyddogaethau'r Cyngor Llawn

Dim ond y Cyngor Llawn a gaiff arfer y swyddogaethau canlynol:

4.6.1 mabwysiadu a newid y Cyfansoddiad;

4.6.2 cymeradwyo neu fabwysiadu'r Cynllun Lles, y Fframwaith Polisi, y gyllideb ac unrhyw gais i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o ran unrhyw Drosglwyddiad Tir ar gyfer Tai;

4.6.3 yn amodol ar y weithdrefn frys a gynhwysir yn y Rheolau Gweithdrefnol Mynediad at Wybodaeth yn Adran 14 y Cyfansoddiad hwn, gwneud penderfyniadau am unrhyw fater wrth arfer Swyddogaeth Weithredol sy'n rhan o'r Fframwaith Polisi neu'r gyllideb lle y mae'r penderfynwr yn teimlo y dylid ei wneud mewn modd a fyddai'n groes i'r Fframwaith Polisi neu'n groes i/heb fod yn gwbl gydnaws â'r gyllideb;

4.6.4 penodi a diswyddo'r Arweinydd;

4.6.5 cytuno ar a/neu ddiwygio'r cylch gorchwyl ar gyfer Pwyllgorau, penderfynu ar eu cyfansoddiad a gwneud penodiadau iddynt (yn unol â Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989) oni bai y dirprwywyd y penodiadau gan y Cyngor;

4.6.6 newid enw'r ardal neu cyflwyno rhyddfrint Bwrdeistref Sirol Wrecsam.

4.6.7 gwneud neu gadarnhau penodiad Pennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig;

4.6.8 gwneud, gwella, diddymu, ailddeddfu neu fabwysiadu is-ddeddfau, a hyrwyddo neu wrthwynebu gwneud deddfwriaeth leol neu Filiau Personol;

4.6.9 yr holl Swyddogaethau Dewis Lleol a amlinellir yn Adran 13 y Cyfansoddiad hwn y mae'r Cyngor yn penderfynu y dylai ef ei hun ymgymryd â hwy yn hytrach na'r Bwrdd Gweithredol; a

4.6.10 phob mater y mae'n rhaid eu neilltuo i'r Cyngor yn ôl y gyfraith. Er enghraifft, penodi Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a'r datganiad polisi tâl;

4.6.11 penodi cynrychiolwyr i gyrff allanol heblaw bod y penodiad wedi'i ddirprwyo gan y Cyngor.

4.7 Aelodaeth

4.7.1 Bydd pob Aelod o'r Cyngor yn Aelodau o'r Cyngor Llawn.

4.7.2 Nid yw dirprwyo'n bosibl yng nghyfarfodydd y Cyngor.

4.7.3 Cadeirio'r Cyngor

- (a) Bydd y Cynghorydd a etholir yn flynyddol gan y Cyngor fel ei gadeirydd yn cael ei alw'n "Maer".
- (b) Bydd y Maer yn peidio â bod yn Faer os yw'n ymddiswyddo, yn cael ei ddiswyddo trwy bleidlais gan y Cyngor Llawn, yn peidio â bod yn Aelod o'r Cyngor, neu'n methu â gweithredu fel Aelod o'r Cyngor. Bydd yn parhau i weithredu fel Cadeirydd ar ôl etholiad nes bod ei olynydd wedi'i benodi.

14.7.4 Rôl a Swyddogaeth y Maer

Bydd gan Faer y Cyngor ac yn ei (h)absenoldeb ef/hi, y Dirprwy Faer, y rolau a'r swyddogaethau canlynol:

- (a) Rôl Seremonïol
Mae Cadeirydd y Cyngor:
 - (i) yn arweinydd dinesig Bwrdeistref Sirol Wrecsam;
 - (ii) yn hyrwyddo buddiannau ac enw da'r Cyngor a Bwrdeistref Sirol Wrecsam yn gyffredinol ac yn gweithredu fel llysgennad ar gyfer y ddau; ac
 - (iii) yn ymgymryd â gweithgareddau dinesig, cymunedol a seremonïol ac yn meithrin hunaniaeth a balchder cymunedol.
- (b) Cyfrifoldebau'r Maer
 - (i) cynnal a hyrwyddo diben y Cyfansoddiad, a dehongli'r Cyfansoddiad pan fo angen;
 - (ii) llywyddu cyfarfodydd y Cyngor fel bod modd cynnal ei fusnes yn deg ac yn effeithlon a chan ystyried hawliau Cynghorwyr a buddiannau'r Gymuned;
 - (iii) sicrhau bod cyfarfod y Cyngor yn fforwm ar gyfer trafod materion sy'n bwysig i'r gymuned leol ac yn lle y gall Aelodau nad ydynt ar y Bwrdd Gweithredol ddwyn y Gweithrediaeth a Chadeirydd Pwyllgor i gyfrif;
 - (iv) hyrwyddo cyfranogiad y cyhoedd yng ngweithgareddau'r Cyngor;
 - (v) bod yn gydwytbod y Cyngor; a
 - (vi) mynychu'r cyfryw swyddogaethau dinesig a seremonïol ag y mae'r Cyngor ac ef/hi yn penderfynu sy'n briodol.

4.8 Cyfarfodydd y Cyngor

Ceir tri math o gyfarfod Cyngor:

- 4.8.1 y cyfarfod blynyddol;
- 4.8.2 cyfarfodydd cyffredin; a
- 4.8.3 chyfarfodydd arbennig.

4.9 Rheolau Gweithdrefnol a Thrafod

Bydd Rheolau Gweithdrefnol y Cyngor a gynhwysir yn yr Adrannau isod yn berthnasol i gyfarfodydd y Cyngor Llawn.

4.10 Rheolau Gweithdrefnol y Cyngor – Cyfarfod Blynyddol y Cyngor

4.10.1 Amseru a Busnes

Mewn blwyddyn lle ceir etholiad cyffredin i ddewis cynghorwyr, cynhelir y cyfarfod blynyddol o fewn 21 diwrnod o ymddiswyddiad y cynghorwyr sy'n ymadael. Mewn unrhyw flwyddyn arall, cynhelir y cyfarfod blynyddol ym mis Mawrth, mis Ebrill neu fis Mai. Bydd y cyfarfod blynyddol yn:

- (a) ethol unigolyn i lywyddu os nad yw Maer na Dirprwy Faer y Cyngor yn bresennol;
- (b) ethol Maer y Cyngor;
- (c) ethol Dirprwy Maer y Cyngor;
- (ch) cymeradwyo cofnodion y cyfarfod diwethaf;
- (d) derbyn unrhyw gyhoeddiadau gan y Maer a/neu Pennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig;
- (dd) ethol Arweinydd y Cyngor, ac eithrio lle y penodwyd yr Arweinydd am gyfnod o bedair blynedd yng nghyfarfod blynyddol cychwynnol y Cyngor;
- (e) cytuno y nifer o Aelodau i'w penodi i'r Bwrdd Gweithredol;
- (f) penodi'r Pwyllgorau Craffu, Pwyllgor Safonau a'r cyfryw bwyllgorau ac is-bwyllgorau eraill ag y mae'r Cyngor yn ystyried sy'n briodol i ymdrin â materion nad ydynt wedi'u neilltuo i'r Cyngor nac yn Swyddogaethau Gweithredol (fel yr amlinellir yn Adran 13 y Cyfansoddiad hwn);
- (ff) cytuno'r cynllun dirprwyo neu fel y mae'r Cyngor yn cytuno (fel y'i hamlinellir yn Adran 13 y Cyfansoddiad hwn);
- (g) cymeradwyo rhaglen o gyfarfodydd cyffredin y Cyngor ar gyfer y flwyddyn; ac
- (ng) ystyried unrhyw fusnes a nodir yn y rhybudd sy'n ymgynnull y cyfarfod.

4.10.2 Dethol Cynghorwyr ar Bwyllgorau

Yn y cyfarfod blynyddol, bydd cyfarfod y Cyngor yn:

- (a) penderfynu pa bwyllgorau ac is-bwyllgorau i'w sefydlu ar gyfer y flwyddyn fwrdeistrefol;
- (b) penderfynu ar faint a chylch gorchwyl y pwyllgorau hynny;
- (c) penderfynu ar ddyrannu seddau i grwpiau gwleidyddol yn unol â'r rheolau cydbwysedd gwleidyddol;
- (d) gwneud penodiadau i gyrff allanol ag eithrio penodiadau i gyrff a ddirprwywyd gan y Cyngor neu sydd yn weithredol gan y Bwrdd Gweithredol.

4.11 Cyfarfodydd Cyffredin

Cynhelir cyfarfodydd cyffredin y Cyngor yn unol â rhaglen y penderfynir arni yng nghyfarfod blynyddol y Cyngor. Bydd y drefn busnes mewn cyfarfodydd cyffredin fel a ganlyn:

- 4.11.1 ethol unigolyn i lywyddu os nad yw'r Maer na'r Dirprwy Faer yn bresennol;
- 4.11.2 derbyn unrhyw ddatganiadau o fuddiannau gan Aelodau;
- 4.11.3 derbyn unrhyw ddeisebau;
- 4.11.4 derbyn cwestiynau gan y cyhoedd, a rhoi atebion iddynt, mewn perthynas â materion y mae'r Maer o'r farn eu bod yn berthnasol i swyddogaethau'r Cyngor;
- 4.11.5 ymdrin â chwestiynau gan Aelodau yn unol â Rheol 4.19;
- 4.11.6 ystyried cynigion;
- 4.11.7 cymeradwyo cofnodion y cyfarfod diwethaf;
- 4.11.8 derbyn unrhyw gyhoeddiadau gan y Maer;
- 4.11.9 derbyn adroddiad gan yr Arweinydd a derbyn cwestiynau ac atebion ar yr adroddiad;
- 4.11.10 derbyn adroddiad gan y Bwrdd Gweithredol a derbyn cwestiynau ac atebion ar yr adroddiad;
- 4.11.11 derbyn adroddiadau gan bwyllgorau'r Cyngor a derbyn cwestiynau ac atebion ar yr adroddiadau hynny;
- 4.11.12 derbyn adroddiadau ynglŷn â busnes trefniadau ar y cyd a sefydliadau allanol a derbyn cwestiynau ac atebion arnynt; a

- 4.11.13 ystyried unrhyw fusnes arall a nodwyd yn yr wŷs i'r cyfarfod, gan gynnwys ystyried cynigion gan y Bwrdd Gweithredol ynglŷn â Chyllideb a Fframwaith Polisi'r Cyngor, y Cynllun Integredig Sengl ac adroddiadau'r Pwyllgorau Craffu.

4.12 Cyfarfodydd Arbennig

4.12.1 Galw Cyfarfodydd Arbennig

Caiff y Swyddog Priodol alw cyfarfodydd y Cyngor yn ychwanegol at gyfarfodydd cyffredin. Caiff y rhai a restrir isod wneud cais i'r Swyddog Priodol alw cyfarfodydd Cyngor ychwanegol:

- (a) y Cyngor trwy benderfyniad;
- (b) Maer y Cyngor;
- (c) unrhyw bum Aelod o'r Cyngor os ydynt wedi llofnodi cais a gyflwynwyd i Faer y Cyngor a'i fod ef/hi wedi gwrthod galw cyfarfod neu wedi methu â galw cyfarfod o fewn saith diwrnod o gyflwyno'r cais.

4.12.2 Busnes

Bydd y busnes sydd i'w gynnal mewn cyfarfod arbennig yn gyfyngedig i'r eitem neu'r eitemau busnes a geir yn y cais am y cyfarfod arbennig ac ni fydd cofnodion blaenorol nac adroddiadau gan bwyllgorau ac ati yn cael eu hystyried. Fodd bynnag, caiff y Maer, yn ôl ei (d)disgresiwn llwyr ef/hi, ganiatáu ymgymryd ag eitemau busnes eraill er mwyn cyflawni busnes y Cyngor yn effeithlon.

4.13 Amser, Lleoliad a Hyd Cyfarfodydd

4.13.1 Amser a Lleoliad Cyfarfodydd

Pennir amser a lleoliad cyfarfodydd gan y Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid ac fe'u nodir yn y wŷs.

4.13.2 Hyd Cyfarfodydd

Mewn cyfarfod cyffredin o'r Cyngor, pan fydd tair awr wedi mynd heibio ar ôl i'r cyfarfod ddechrau, bydd y Maer yn gohirio'r cyfarfod yn syth ar ôl cwblhau'r eitem busnes sy'n cael ei thrafod ar y pryd. Bydd busnes sy'n weddill yn cael ei drafod ar amser a dyddiad a bennir gan y Maer. Os nad yw ef/hi yn pennu dyddiad, bydd y busnes sy'n weddill yn cael ei drafod yn y cyfarfod cyffredin nesaf.

4.14 Rhybudd am Gyfarfodydd a Gwŷs iddynt

Bydd y Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid yn rhoi rhybudd i'r cyhoedd am amser a lleoliad unrhyw gyfarfod yn unol â'r Rheolau Gweithdrefnol Mynediad at Wybodaeth yn Adran 14. O leiaf tri diwrnod clir cyn cyfarfod, bydd y Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid yn anfon gwŷs a lofnodwyd ganddo ef/ganddi hi at bob Aelod o'r Cyngor. Bydd y wŷs yn rhoi dyddiad, amser a lleoliad pob cyfarfod ac yn nodi'r busnes sydd i'w drafod. Bydd hefyd yn cynnwys y cyfryw adroddiadau sydd ar gael.

4.15 Cadeirydd Cyfarfod

Caiff yr unigolyn sy'n llywyddu'r cyfarfod arfer unrhyw bŵer neu ddyletswydd a briodolir i'r Maer. Pan fo'r rheolau hyn yn berthnasol i gyfarfodydd pwyllgor ac is-bwyllgor, dylid cymryd bod cyfeiriadau at y Maer yn golygu cadeirydd y pwyllgor neu'r is-bwyllgor hwnnw.

4.16 Cworwm

Cworwm cyfarfod fydd chwarter y nifer gyfan o Aelodau. Yn ystod unrhyw gyfarfod, os bydd y Maer yn cyfrif nifer yr Aelodau sy'n bresennol ac yn datgan nad oes cworwm yn bresennol, yna bydd y cyfarfod yn cael ei ohirio yn syth. Bydd busnes sy'n weddill yn cael ei ystyried ar amser a dyddiad a bennir gan y Maer. Os nad yw ef/hi yn pennu dyddiad, bydd y busnes sy'n weddill yn cael ei ystyried yn y cyfarfod cyffredin nesaf.

4.17 Presenoldeb o Bell

Caniateir presenoldeb o bell ym mhob cyfarfod, pwyllgor ac is-bwyllgor ar yr amod bod y rhai sy'n cymryd rhan yn gallu siarad â'i gilydd a chael eu clywed ac mewn cyfarfodydd sy'n cael eu gweddarlledu i allu gweld a gweld ei gilydd hefyd.

4.18 Deisebau gan Aelodau'r cyhoedd

4.18.1 Cyflwyniad Deiseb i Aelod

Ar gais Aelod caiff ddeiseb a gyflwynwyd gan yr Aelod i'r Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid 5 diwrnod gwaith clir cyn cyfarfod cyffredin o'r Cyngor gael ei gyflwyno'n swyddogol i'r Maer yn y cyfarfod. Bydd y Maer yn derbyn y ddeiseb yn ffurfiol ar ran y Cyngor ac yn cadarnhau sut y bydd y Cyngor yn delio â'r ddeiseb.

4.18.2 Cwmpas Deiseb

Gall y Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid wrthod cais i gyflwyno deiseb yn ffurfiol mewn cyfarfod y Cyngor yn yr achosion isod:

- (a) os nad yw'n ymwneud â mater y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdano neu sy'n effeithio ar y Bwrdeistref Sirol;
- (b) os yw'n ddifenwol, yn wacsaw neu'n sarhaus;
- (c) os yw'n sylweddol debyg i ddeiseb a gyflwynwyd mewn cyfarfod o'r Cyngor yn ystod y chwe mis diwethaf;
- (ch) os yw'n cynnwys materion barnwrol neu led-farnwrol;
- (d) os yw'n gofyn am ddatgelu gwybodaeth gyfrinachol neu eithriedig.

4.19 Cwestiynau gan y Cyhoedd

4.19.1 Cyffredinol

- (a) Caiff aelodau'r cyhoedd ofyn cwestiynau i Aelodau'r Bwrdd Gweithredol yng nghyfarfodydd cyffredin y Cyngor.
- (b) Dylid cyfyngu'r amser a neilltuir ar gyfer cwestiynau gan y cyhoedd i 30 munud.

4.19.2 Trefn Cwestiynau

Gofynnir cwestiynau yn y drefn y derbyniwyd rhybudd ohonynt, ond caiff y Maer gasglu cwestiynau tebyg at ei gilydd mewn grŵp.

4.19.3 Rhybudd o Gwestiynau

Ceir gofyn cwestiwn dim ond os rhoddwyd rhybudd ohono trwy ei gyflwyno'n ysgrifenedig neu drwy bost electronig i'r Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid ddim hwyrach na 5pm pump diwrnod gwaith clir (i.e. heb cynnwys penwythnosau na dyddiau gŵyl banc) cyn diwrnod y cyfarfod. Mae'n rhaid i bob cwestiwn gynnwys enw a chyfeiriad y sawl sy'n holi.

4.19.4 Nifer y Cwestiynau

Mewn unrhyw un cyfarfod, ni chaiff unrhyw unigolyn gyflwyno mwy nag un cwestiwn ac ni cheir gofyn mwy nag un cwestiwn o'r fath ar ran un sefydliad.

4.19.5 Cwmpas Cwestiynau

Caiff y Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid wrthod cwestiwn:

- (a) os nad yw'n ymwneud â mater y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdano neu sy'n effeithio ar y Bwrdeistref Sirol;
- (b) os yw'n ddifenwol, yn wacsaw neu'n sarhaus;
- (c) os yw'n sylweddol debyg i gwestiwn a gyflwynwyd mewn cyfarfod o'r Cyngor yn ystod y chwe mis diwethaf;
- (ch) os yw'n gofyn am ddatgelu gwybodaeth gyfrinachol neu eithriedig.

4.19.6 Cofnod o Gwestiynau

- (a) Bydd y Prif Swyddog Lywodraethu a Chwsmeriaid yn cofnodi pob cwestiwn mewn modd sydd ar gael i'r cyhoedd ei archwilio a bydd yn anfon copi o'r cwestiwn ar unwaith at y Cynghorydd y'i cyfeirir ato. Bydd cwestiynau a wrthodwyd yn cynnwys y rhesymau dros eu gwrthod.
- (b) Bydd copïau o'r holl gwestiynau yn cael eu dosbarthu i bob Cynghorydd a byddant ar gael i'r cyhoedd sy'n mynychu'r cyfarfod.

4.19.7 Gofyn y Cwestiwn yn y Cyfarfod

Bydd y Maer yn gwahodd y sawl sy'n holi i ofyn y cwestiwn i'r Cynghorydd a enwyd yn y rhybudd. Os nad yw'r sawl a gyflwynodd gwestiwn ysgrifenedig yn gallu bod yn bresennol, caiff ofyn i'r Maer ofyn y cwestiwn ar ei ran. Caiff y Maer ofyn y cwestiwn ar ran y sawl sy'n holi, nodi y bydd ateb ysgrifenedig yn cael ei roi neu benderfynu, yn absenoldeb y sawl sy'n holi, na fydd y cwestiwn yn derbyn sylw.

4.19.8 Cwestiwn Atodol

Caiff unigolyn sydd wedi gofyn cwestiwn yn bersonol ofyn un cwestiwn atodol heb roi rhybudd i'r Cynghorydd a atebodd ei gwestiwn gwreiddiol. Mae'n rhaid i gwestiwn atodol godi'n uniongyrchol o'r cwestiwn gwreiddiol neu'r ymateb. Caiff y Maer wrthod cwestiwn atodol ar unrhyw un o'r seiliau a osodir yn Rheol 4.19.5 uchod.

4.19.9 Atebion Ysgrifenedig

Bydd unrhyw gwestiwn na ellir ymdrin ag ef yn ystod yr amser a neilltuwyd i'r cyhoedd ofyn cwestiynau, naill ai oherwydd diffyg amser neu oherwydd nad oedd y Cynghorydd y bwriadwyd gofyn y cwestiwn iddo yn bresennol, yn derbyn sylw trwy ateb ysgrifenedig o fewn 10 diwrnod gwaith i'r cyfarfod.

4.19.10 Cyfeirio Cwestiwn at y Bwrdd Gweithredol neu Bwyllgor

Oni bai bod y Maer yn penderfynu fel arall, ni fydd trafodaeth yn cael ei chynnal ar unrhyw gwestiwn, ond caiff unrhyw Aelod gynnig bod mater a godwyd gan gwestiwn yn cael ei gyfeirio at y Bwrdd Gweithredol neu'r pwyllgor neu'r is-bwyllgor priodol. Pan fydd wedi'i eilio, bydd cynnig o'r fath yn destun pleidlais heb drafodaeth.

4.20 Cwestiynau gan Aelodau

4.20.1 Ynglŷn ag Adroddiadau'r Bwrdd Gweithredol neu Bwyllgorau

Caiff Aelod o'r Cyngor, heb roi rhybudd, ofyn unrhyw gwestiwn i'r Arweinydd, Aelod Arweiniol neu Gadeirydd Pwyllgor sy'n codi'n uniongyrchol o eitem yn adroddiad y Bwrdd Gweithredol neu Bwyllgor, pan fo'r eitem honno'n cael ei derbyn neu ei hystyried gan y Cyngor.

4.20.2 Cwestiynau yn y Cyngor Llawn y rhoddwyd Rhybudd ohonynt

Yn amodol ar Reol 4.20.4 caiff Aelod o'r Cyngor ofyn cwestiwn i'r:

- (a) Maer;
- (b) Aelod Arweiniol;
- (c) cadeirydd unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor;

ynaglŷn ag unrhyw fater y mae gan y Cyngor bwerau neu ddyletswyddau yn ei gylch neu sy'n effeithio ar Bwrdeistref Sirol Wrecsam.

4.20.3 Cwestiynau mewn Pwyllgorau ac Is-bwyllgorau y rhoddwyd Rhybudd ohonynt

Yn amodol ar Reol 4.20.4, caiff Aelod o bwyllgor neu is-bwyllgor ofyn cwestiwn i gadeirydd y pwyllgor neu'r is-bwyllgor hwnnw ynglŷn ag unrhyw fater y mae gan y Cyngor bwerau neu ddyletswyddau yn ei gylch neu sy'n effeithio ar y sir bwrdeistref ac sydd o fewn cylch gorchwyl y pwyllgor neu'r is-bwyllgor hwnnw.

4.20.4 Rhybudd o Gwestiynau

Caiff Aelod ofyn cwestiwn o dan Reol 4.20.2 neu 4.20.3:

- (a) os yw wedi rhoi o leiaf tri diwrnod gwaith clir o rybudd ysgrifenedig neu drwy bost electroneg o'r cwestiwn i'r Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid; neu
- (b) os yw'r cwestiwn yn ymwneud â materion brys, a bod ganddo/ganddi ganiatâd y Maer neu'r Aelod y bwriedir gofyn y cwestiwn iddo a bod cynnwys y cwestiwn yn cael ei roi i'r Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid erbyn 10 o'r gloch ar ddiwrnod y cyfarfod.

4.20.5 Nifer Fwyaf o Gwestiynau

Caiff Aelod ofyn un cwestiwn yn unig o dan Reol 4.20.2 neu 4.20.3 ac eithrio gyda chaniatâd y Maer, cadeirydd y pwyllgor neu'r is-bwyllgor. Y nifer mwyaf o gwestiynau y gellir eu gofyn mewn unrhyw gyfarfod o'r Cyngor Llawn yw 5 ac os yw nifer y cwestiynau yn fwy na 5, bydd y cwestiynau i'w gofyn yn cael eu penderfynu drwy bleidlais i'w chynnal gan y Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid.

4.20.6 Trefn Cwestiynau

Bydd cwestiynau y rhoddwyd rhybudd ohonynt o dan Reol 4.20.2 neu 4.20.3 yn cael eu gofyn yn y drefn a bennir gan y Maer, cadeirydd y pwyllgor neu'r is-bwyllgor.

4.20.7 Cynnwys Cwestiynau

Mae'n rhaid i gwestiynau o dan Reol 4.20.2 neu 4.20.3 ym marn y Maer neu'r cadeirydd:

- (a) beidio â chynnwys unrhyw fynegiadau o farn;
- (b) fod yn berthnasol i faterion y mae gan y Cyngor bolisi arnynt neu y gallai bennu polisi arnynt;
- (c) beidio ag ymwneud â chwestiynau ynglŷn â ffaith.

4.20.8 Ymateb

Caiff ateb fod ar ffurf:

- (a) ateb llafar uniongyrchol yn y cyfarfod;

- (b) pan fo'r wybodaeth a ddymunir mewn cyhoeddiad gan y Cyngor neu waith cyhoeddedig arall, cyfeiriad at y cyhoeddiad hwnnw; neu
- (c) pan na ellir ymateb yn gyfleus ar lafar, ateb ysgrifenedig a ddsberthir o fewn deg niwrnod i'r sawl sy'n holi.

4.20.9 Cwestiwn Atodol

Caiff Aelod sy'n gofyn cwestiwn o dan Reol 4.20.2 neu 4.20.3 ofyn un cwestiwn atodol heb roi rhybudd i'r Aelod y gofynnwyd y cwestiwn cyntaf iddo. Mae'n rhaid i'r cwestiwn atodol godi'n uniongyrchol o'r cwestiwn gwreiddiol neu'r ymateb.

4.20.10 Hyd Areithiau

Caiff Aelod sy'n gofyn cwestiwn o dan Reol 4.20.2 neu 4.20.3 ac Aelod sy'n ateb cwestiwn o'r fath siarad am ddim mwy na 5 munud oni bai bod y Cadeirydd yn cydsynio i gyfnod hwy.

4.20.11 Yr Amser a Ganiateir ar gyfer Cwestiynau yng Nghyfarfodydd y Cyngor

- (a) Ni chaiff yr amser a ganiateir ar gyfer ystyried cwestiynau a gyflwynwyd o dan 4.20.2, heb gydsyniad y Cyngor, fod yn fwy na ugain munud.
- (b) Ar ddiwedd yr ateb i'r cwestiwn sy'n cael ei ystyried pan fydd ugain munud wedi dod i ben (neu'r cyfryw gyfnod hwy a ganiatawyd gan y Cyngor) o'r adeg y dechreuodd yr holwr cyntaf siarad, bydd y Maer yn dod â'r cwestiynau i ben.
- (c) Ymatebir i unrhyw gwestiynau sy'n weddill yn ysgrifenedig cyn cyfarfod cyffredin nesaf y Cyngor.

4.21 Cynigion y rhoddir Rhybudd ohonynt

4.21.1 Rhybudd

Ac eithrio cynigion y gellir eu cyflwyno heb rybudd o dan Reol 4.22 ac mewn achosion brys, mae'n rhaid rhoi rhybudd ysgrifenedig neu trwy bost electroneg o bob cynnig i'r Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid 10 diwrnod cyn y cyfarfod o'r Cyngor y bwriedir ei ystyried ynddo. Bydd cynigion a dderbyniwyd yn cael eu cofnodi mewn modd sydd ar gael i'r cyhoedd ei archwilio.

4.21.2 Rhestru Cynnig yn yr Agenda

Bydd cynigion y rhoddyd rhybudd ohonynt yn cael eu rhestru yn yr agenda yn y drefn a bennir gan y Maer.

4.21.3 Cwmpas

- (a) Mae'n rhaid i gynigion ymwneud â materion y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdanynt neu sy'n effeithio ar les ardal weinyddol y Cyngor.

- (b) Os yw testun unrhyw gynnis y rhoddwyd rhybudd priodol ohono yn dod o fewn plwyf y Bwrdd Gweithredol neu unrhyw Bwyllgor neu Bwyllgorau rhaid iddo, ar ôl cael ei gynnis a'i eilio, ei gyfeirio heb drafodaeth at y cyfryw Bwyllgor neu Bwyllgorau, neu at unrhyw Bwyllgor neu Bwyllgorau y gall y Cyngor benderfynu, i'w ystyried a'i adrodd. Ar yr amod y gall y Cadeirydd, os yw ef / hi yn ystyried ei bod yn gyfleus ac yn ffafriol i rannu'r busnes, ganiatáu i'r cynnis gael ei drin yn y cyfarfod y caiff ei ddwyn ger ei fron.

4.21.4 Cynnis i Ddiswyddo'r Arweinydd

- (a) Ni ellir cyflwyno cynnis i ddiswyddo'r Arweinydd oni bai bod y rhybudd o'r cynnis yn cael ei lofnodi gan nifer o gynghorwyr sy'n gyfwerth â 15% o leiaf o gyfanswm nifer y cynghorwyr ar y Cyngor ac sy'n cynnwys cynghorwyr o ddau grŵp gwleidyddol o leiaf. Gweler Adran 6.3.2.
- (b) Er mwyn i gynnis o'r fath gael ei dderbyn, mae'n rhaid iddo gael cefnogaeth o leiaf ddwy ran o dair o'r Aelodau hynny sy'n pleidleisio ac yn bresennol yn yr ystafell ar yr adeg y gofynnwyd y cwestiwn.
- (c) Ni ellir cyflwyno cynnis i ddiswyddo'r Arweinydd fwy nag unwaith mewn unrhyw gyfnod treigl o 12 mis.

4.21.5 Un Cynnis fesul Aelod

Ni chaiff unrhyw Aelod roi rhybudd o fwy nag un cynnis ar gyfer unrhyw gyfarfod o'r Cyngor, ac eithrio gyda chaniatâd y Maer.

4.21.6 Yr Amser a Ganiateir ar gyfer Cynigion

Ni chaiff yr amser a ganiateir ar gyfer ystyried cynigion o dan y Rheol hon, heb gydsyniad y Cyngor, fod yn fwy na deugain munud. Ar ddiwedd yr araith a draddodir pan fydd ddeugain munud wedi dod i ben (neu'r cyfryw gyfnod hwy y mae'r Cyngor wedi cydsynio iddo) o ddechrau'r adeg yr ystyriodd y Cyngor y cynnis cyntaf o'r fath, bydd y Cadeirydd yn cynnal pleidlais, heb drafodaeth bellach, ar yr holl gwestiynau sy'n angenrheidiol i gwblhau'r cynnis sy'n cael ei drafod, yn amodol ar y canlynol:

- (a) os yw'r araith sydd i'w chwblhau yn araith sy'n cyflwyno cynnis, bydd y Maer yn caniatáu i'r cynnis gael ei eilio'n ffurfiol (heb sylwadau);
- (b) os yw'r araith sydd i'w chwblhau yn araith sy'n cynnis gwelliant, bydd y Maer yn caniatáu i'r gwelliant gael ei eilio'n ffurfiol (heb sylwadau) a chaiff y sawl sy'n cyflwyno'r cynnis arfer ei hawl i ymateb; ac
- (c) fel arall, bydd y Maer yn caniatáu i'r sawl sy'n cyflwyno'r cynnis arfer ei hawl i ymateb.

Bydd unrhyw gynigion sy'n weddill a gyflwynwyd o dan y Rheol hon yn cael eu gohirio tan gyfarfod cyffredin nesaf y Cyngor ac ymdrinnir â hwy yn y cyfarfod hwnnw yn yr un drefn a chyn unrhyw gynigion eraill y rhoddwyd rhybudd ohonynt ar gyfer y cyfarfod hwnnw.

4.22 Cynigion Heb Rybudd

Ceir cyflwyno'r cynigion canlynol heb rybudd:

4.22.1 penodi Cadeirydd ar gyfer y cyfarfod y cyflwynir y cynnig ynddo;

4.22.2 mewn perthynas â chywirdeb y cofnodion;

4.22.3 newid trefn busnes yr agenda;

4.22.4 atgyfeirio rhywbeth i gorff neu unigolyn priodol;

4.22.5 penodi pwyllgor neu Aelod sy'n codi o eitem ar y wŷs ar gyfer y cyfarfod;

4.22.6 derbyn adroddiadau neu fabwysiadu argymhellion gan bwyllgorau, Swyddogion ac unrhyw benderfyniadau yn deillio ohonynt;

4.22.7 tynnu cynnig yn ôl;

4.22.8 gwella cynnig;

4.22.9 symud ymlaen i'r busnes nesaf;

4.22.10 bod y cwestiwn yn awr yn cael ei ofyn;

4.22.11 gohirio trafodaeth;

4.22.12 gohirio cyfarfod;

4.22.13 atal un o Reolau Gweithdrefnol penodol y Cyngor;

4.22.14 gwahardd y cyhoedd a'r wasg yn unol â'r Rheolau Gweithdrefnol Mynediad at Wybodaeth;

4.22.15 peidio â chlywed mwy gan Aelod a enwyd o dan 4.29.3 neu ei (g)wahardd o'r cyfarfod o dan 4.29.4; a

4.22.16 rhoi caniatâd y Cyngor lle y mae ei ganiatâd yn ofynnol gan y Cyfansoddiad hwn.

4.23 Rheolau Trafod

4.23.1 Dim Areithiau nes bod Cynnig yn cael ei Eilio

Ni cheir rhoi unrhyw areithiau ar ôl i'r cynigiwr gyflwyno cynnig ac esbonio ei ddiben nes bod y cynnig wedi cael ei eilio.

4.23.2 Hawl i Fynnu Cynnig Ysgrifenedig

Oni bai bod rhybudd eisoes wedi'i roi o'r cynnig, caiff y Maer fynnu ei fod yn cael ei nodi'n ysgrifenedig a'i roi iddo ef/iddi hi cyn iddo gael ei drafod.

4.23.3 Araith yr Eilydd

Wrth eilio cynnig neu ddiwygiad, caiff Aelod gadw ei araith tan yn ddiweddarach yn y drafodaeth.

4.23.4 Cynnwys a Hyd Areithiau

Bydd Aelod yn cyfeirio ei araith at y cwestiwn dan sylw neu at bwynt o drefn neu esboniad personol. Ni fydd unrhyw araith yn para mwy na 5 munud ac eithrio ar gyfer: -

- (a) Aelod yn cyflwyno cynnig a all siarad am ddim mwy na 10 munud; a
- (b) un siaradwr sy'n gwrthwynebu cynnig a all siarad am ddim mwy na 10 munud.

4.23.5 Pryd y caiff Aelod Siarad Eto

Ni chaiff Aelod sydd wedi siarad ynghylch cynnig siarad eto tra bod y cynnig hwnnw'n destun trafodaeth, ac eithrio i:

- (a) siarad unwaith ynghylch gwelliant a gynigiwyd gan Aelod arall;
- (b) cynnig gwelliant ychwanegol os cafodd y cynnig ei ddiwygio ers iddo siarad ddiwethaf;
- (c) os oedd ei araith gyntaf yn ymwneud â gwelliant a gynigiwyd gan Aelod arall, siarad ynghylch y prif fater (pa un a dderbyniwyd y diwygiad y siaradodd yn ei gylch ai peidio);
- (ch) arfer yr hawl i ymateb;
- (d) codi pwynt o drefn; a
- (dd) rhoi esboniad personol.

4.23.6 Gwelliannau i Gynigion

- (a) Mae'n rhaid i welliant i gynnig fod yn berthnasol i'r cynnig ac fe'i gwneir naill ai i:
 - (i) atgyfeirio'r mater i gorff neu unigolyn priodol i'w ystyried neu ei ailystyried;
 - (ii) ddileu geiriau;
 - (iii) ddileu geiriau a chynnwys neu ychwanegu geiriau eraill; neu

(iv) gynnwys neu ychwanegu geiriau

cyn belled ag nad yw effaith 4.23.6(a)(ii) i 4.23.6(a)(iv) yn negyddu'r cynnig.

- (b) Dim ond un gwelliant y ceir ei gynnig a'i drafod ar unrhyw un adeg. Ni cheir cynnig unrhyw welliant ychwanegol nes bod penderfyniad wedi'i wneud ynglŷn â'r gwelliant sy'n cael ei drafod.
- (c) Os na dderbynnir gwelliant, ceir cynnig gwelliannau eraill i'r cynnig gwreiddiol.
- (ch) Os derbynnir gwelliant, bydd y cynnig fel y cafodd ei ddiwygio yn disodli'r cynnig gwreiddiol. Yna daw hwn yn gynnig gwreiddiol y bydd unrhyw welliannau ychwanegol yn cael eu cynnig iddo.
- (d) Ar ôl i welliant gael ei dderbyn, bydd y Maer yn darllen y cynnig wedi'i wella cyn derbyn unrhyw ddiwygiadau pellach neu, os nad oes rhai, yn ei roi gerbron pleidlais.

4.23.7 Newid Cynnig

- (a) Caiff Aelod newid cynnig y mae wedi rhoi rhybudd ohono gyda chaniatâd y cyfarfod. Bydd caniatâd y cyfarfod yn cael ei roi heb drafodaeth.
- (b) Caiff Aelod newid cynnig y mae wedi'i gyflwyno heb roi rhybudd gyda chaniatâd y cyfarfod a'r eilydd. Bydd caniatâd y cyfarfod yn cael ei roi heb drafodaeth.
- (c) Dim ond newidiadau y gellid eu gwneud fel diwygiad y ceir eu gwneud.

4.23.8 Tynnu Cynnig yn Ôl

Caiff Aelod dynnu'n ôl cynnig a gyflwynwyd ganddo/ganddi gyda chaniatâd y cyfarfod a'r eilydd. Bydd caniatâd y cyfarfod yn cael ei roi heb drafodaeth. Ni chaiff unrhyw Aelod siarad ynghylch y cynnig ar ôl i'r cynigiwr ofyn am ganiatâd i'w dynnu'n ôl oni bai y gwrthodir caniatâd.

4.23.9 Hawl i Ymateb

- (a) Mae gan y sawl a gyflwynodd y cynnig yr hawl i ymateb ar ddiwedd y drafodaeth ynghylch y cynnig, yn union cyn iddo gael ei roi gerbron pleidlais.
- (b) Os cynigir gwelliant, mae gan y sawl a gyflwynodd y cynnig gwreiddiol yr hawl i ymateb ar ddiwedd y drafodaeth ynghylch y gwelliant, ond ni chaiff siarad yn ei gylch fel arall.
- (c) Nid oes gan y sawl a gyflwynodd y gwelliant yr hawl i ymateb i'r drafodaeth ynghylch ei welliant ef/hi.

4.23.10 Cynigion y ceir eu Cyflwyno yn Ystod Trafodaeth

Pan fydd cynnig yn destun trafodaeth, ni cheir cyflwyno unrhyw gynnig arall ac eithrio'r cynigion gweithdrefnol canlynol:

- (a) tynnu cynnig yn ôl;
- (b) gwella cynnig;
- (c) symud ymlaen i'r busnes nesaf;
- (ch) bod y cwestiwn yn awr yn cael ei ofyn;
- (d) gohirio trafodaeth;
- (dd) gohirio cyfarfod;
- (e) gwahardd y cyhoedd a'r wasg yn unol â'r Rheolau Gweithdrefnol Mynediad at Wybodaeth; a
- (f) pheidio â chlywed mwy gan Aelod a enwyd o dan 4.29.3 neu ei (g)wahardd o'r cyfarfod o dan Reol 4.29.4 .

4.23.11 Cynigion Cau

- (a) Caiff Aelod gyflwyno, heb roi sylwadau, y cynigion canlynol ar ddiwedd araith Aelod arall;
 - (i) symud ymlaen i'r busnes nesaf;
 - (ii) bod y cwestiwn yn awr yn cael ei ofyn;
 - (iii) gohirio trafodaeth; neu
 - (iv) ohirio cyfarfod.
- (b) Os bydd cynnig i symud ymlaen i'r busnes nesaf yn cael ei eilio a bod y Maer o'r farn bod yr eitem wedi'i thrafod yn ddigonol, bydd yn rhoi hawl i ymateb i'r sawl a gyflwynodd y cynnig gwreiddiol ac yna'n rhoi'r cynnig gweithdrefnol i bleidlais.
- (c) Os bydd cynnig bod y cwestiwn yn awr gael ei ofyn yn cael ei eilio a bod y Maer o'r farn bod yr eitem wedi'i thrafod yn ddigonol, bydd yn rhoi'r cynnig gweithdrefnol i bleidlais. Os caiff ei dderbyn, bydd yn rhoi hawl i ymateb i'r sawl a gyflwynodd y cynnig gwreiddiol cyn rhoi ei gynnis ef/ei chynnis hi gerbron pleidlais.
- (ch) Os bydd cynnig i ohirio'r drafodaeth neu'r cyfarfod yn cael ei eilio a bod y Cadeirydd o'r farn nad yw'r eitem wedi'i thrafod yn ddigonol ac na ellir gwneud hynny'n rhesymol ar yr achlysur hwnnw, bydd yn rhoi'r cynnig gweithdrefnol gerbron pleidlais heb roi hawl i ymateb i'r sawl a gyflwynodd y cynnig gwreiddiol.

4.23.12 Pwynt o Drefn

Pwynt o drefn yw cais gan Aelod i'r Maer ddyfarnu ynglŷn ag afreoleidd-dra honedig yng ngweithdrefn y cyfarfod. Caiff Aelod godi pwynt o drefn ar unrhyw adeg. Bydd y Maer yn gwrando arno/arni ar unwaith. Caiff pwynt o drefn ymwneud yn unig â honiad o dorri Rheolau Gweithdrefnol y Cyngor neu'r gyfraith. Mae'n rhaid i'r Aelod nodi'r rheol neu'r gyfraith a'r ffordd y mae'n ystyried y'i torrwyd. Bydd dyfarniad y Maer ynglŷn â'r mater yn derfynol.

4.23.13 Esboniad Personol

Caiff Aelod roi esboniad personol ar unrhyw adeg. Caiff esboniad personol ymwneud yn unig â rhyw ran berthnasol o araith gynharach gan yr Aelod a allai ymddangos fel pe bai wedi'i chamddeall yn y drafodaeth bresennol. Bydd dyfarniad y Maer ynglŷn â derbynioldeb esboniad personol yn derfynol.

4.24 Penderfyniadau a Chynigion Blaenorol

4.24.1 Cynnig i Ddiddymu Penderfyniad Blaenorol

Ni ellir cyflwyno cynnig neu welliant i ddiddymu penderfyniad a wnaed mewn cyfarfod o'r Cyngor o fewn y chwe mis diwethaf oni bai bod y rhybudd o'r cynnig yn cael ei lofnodi gan o leiaf pymtheg Aelod, ac eithrio yn achos gwybodaeth newydd sy'n dod i'r amlwg.

4.24.2 Cynnig sy'n Debyg i Un a Wrthodwyd yn Flaenorol

Ni ellir cyflwyno cynnig neu welliant sy'n debyg i un a wrthodwyd mewn cyfarfod o'r Cyngor yn ystod y chwe mis diwethaf oni bai bod y rhybudd o'r cynnig yn cael ei lofnodi gan o leiaf pymtheg Aelod. Pan fydd y cynnig neu'r gwelliant wedi derbyn sylw, ni all unrhyw un gyflwyno cynnig neu welliant tebyg am chwe mis.

4.25 Pleidleisio

4.25.1 Mwyafrif

Oni bai bod y Cyfansoddiad hwn yn darparu'n wahanol, penderfynir ar unrhyw fater gan fwyafrif syml o'r Aelodau hynny sy'n pleidleisio ac yn bresennol yn yr ystafell ar yr adeg y gofynnwyd y cwestiwn.

4.25.2 Pleidlais Fwrw'r Maer

Os oes nifer gyfartal o bleidleisiau o blaid ac yn erbyn, bydd gan y Maer ail bleidlais neu bleidlais fwrw. Ni fydd cyfyngiad ar sut y bydd y Maer yn dewis arfer pleidlais fwrw.

4.25.3 Dull Pleidleisio

Oni bai y mynnir pleidlais gofrestredig o dan 4.25.4, bydd y Maer yn cymryd y pleidlais trwy godi dwylo, neu os nad oes anghytundeb, trwy gadarnhad y cyfarfod.

4.25.4 Pleidlais Gofrestredig

Os bydd o leiaf deg o Aelodau sy'n bresennol yn y cyfarfod yn mynnu, bydd yr enwau o blaid ac yn erbyn y cynnig neu'r gwelliant neu sy'n

ymatal rhag pleidleisio yn cael eu cofnodi'n ysgrifenedig a'u cynnwys yn y cofnodion.

4.25.5 Yr Hawl i Fynnu bod Pleidlais Unigol yn cael ei Chofnodi

Pan fydd unrhyw Aelod yn gofyn am hynny yn syth ar ôl y bleidlais, bydd ei bleidlais ef/ei phleidlais hi yn cael ei chofnodi felly yn y cofnodion i ddangos pa un a bleidleisiodd o blaid neu yn erbyn y cynnig neu a ymatalodd rhag pleidleisio.

4.25.6 Pleidlais Gudd

Os bydd o leiaf deg o Aelodau sy'n bresennol yn y cyfarfod yn mynnu, bydd y bleidlais yn cael ei wneud trwy bleidlais gudd. Bydd y Maer yn cyhoeddi canlyniad y bleidlais cyn gynted ag y bo'r canlyniad yn wybyddus.

4.25.7 Pleidleisio ar Benodiadau

Os enwebir mwy na dau unigolyn ar gyfer unrhyw swydd sydd i'w llenwi ac nid oes mwyafrif clir o bleidleisiau o blaid un unigolyn, yna bydd enw'r unigolyn sydd â'r nifer leiaf o bleidleisiau yn cael ei ddileu o'r rhestr a phleidlais newydd yn cael ei chynnal. Bydd y broses yn parhau hyd nes y ceir mwyafrif o bleidleisiau dros un unigolyn.

4.26 Cofnodion

4.26.1 Llofnodi'r Cofnodion

Bydd y Maer yn llofnodi cofnodion y trafodion yn y cyfarfod addas nesaf. Bydd y Maer yn cynnig bod cofnodion y cyfarfod blaenorol yn cael eu llofnodi yn gofnod cywir. Yr unig ran o'r cofnodion y gellir ei thrafod yw eu cywirdeb.

4.26.2 Dim Gofyniad i Llofnodi Cofnodion Cyfarfod Blaenorol mewn Cyfarfod Arbennig

O ran unrhyw gyfarfod, pan fydd y cyfarfod nesaf at ddiben llofnodi'r cofnodion yn gyfarfod a alwyd o dan baragraff 3 Atodlen 12 Deddf Llywodraeth Leol 1972 (cyfarfod arbennig), yna bydd y cyfarfod dilynol nesaf (sef cyfarfod a alwyd heblaw o dan y paragraff hwnnw) yn cael ei drin fel cyfarfod addas at ddibenion paragraff 41(1) a (2) Atodlen 12 yn ymwneud â llofnodi cofnodion.

4.26.3 Ffurf Cofnodion

Bydd cofnodion yn cynnwys yr holl gynigion a gwelliannau yn y ffurf a'r drefn y'u cymerwyd gan y Maer.

4.27 Cofnod o Bresenoldeb

Mae'n rhaid i'r holl Aelodau sy'n bresennol yn ystod cyfarfod cyfan neu ran ohono lofnodi eu henwau ar y dalenni presenoldeb cyn diwedd pob cyfarfod er mwyn cynorthwyo â'r cofnod presenoldeb.

4.28 Gwahardd y Cyhoedd

Ceir gwahardd aelodau'r cyhoedd a'r wasg dim ond yn unol â'r Rheolau Gweithdrefnol Mynediad at Wybodaeth yn Adran 14 y Cyfansoddiad hwn neu 4.30 (Aflonyddwch gan y Cyhoedd).

4.29 Ymddygiad Aelodau

4.29.1 Siarad mewn Cyfarfodydd

Pan fydd Aelod yn siarad yn y Cyngor Llawn mae'n rhaid iddo ef/iddi hi, os galla ef/hi, sefyll ac annerch y cyfarfod trwy'r Maer. Os bydd mwy nag un Aelod yn mynegi eu bod yn bwriadu siarad, bydd y Maer yn gofyn i un siarad. Mae'n rhaid i Aelodau eraill aros yn dawel tra bod Aelod yn siarad oni bai eu bod yn dymuno codi pwynt o drefn neu roi esboniad personol.

4.29.2 Y Cadeirydd yn Sefyll

Pan fydd y Maer yn sefyll yn ystod trafodaeth, mae'n rhaid i unrhyw Aelod sy'n siarad ar y pryd fod yn dawel ac eistedd i lawr. Bydd y cyfarfod yn dawel.

4.29.3 Peidio â Chlywed Mwy gan Aelod

Os bydd Aelod yn diystyru dyfarniad y Maer yn gyson trwy ymddwyn yn amhriodol neu'n llesteirio busnes yn fwriadol, caiff y Maer gynnig na ddylid clywed mwy gan yr Aelod. Os caiff y cynnig ei eilio, cynhelir pleidlais arno heb drafodaeth.

4.29.4 Gofyn i Aelod Adael y Cyfarfod

Os bydd yr Aelod yn parhau i ymddwyn yn amhriodol ar ôl i gynnig o'r fath gael ei dderbyn, caiff y Maer gynnig bod yr Aelod yn gadael y cyfarfod neu fod y cyfarfod yn cael ei ohirio am gyfnod penodol. Os caiff y cynnig ei eilio, cynhelir pleidlais arno heb drafodaeth.

4.29.5 Aflonyddwch Cyffredinol

Os oes aflonyddwch cyffredinol sy'n golygu bod busnes trefnus yn amhosibl, caiff y Maer ohirio'r cyfarfod am gyn hired ag y mae'n barnu sy'n angenrheidiol.

4.30 Aflonyddwch gan y Cyhoedd

4.30.1 Symud Aelod o'r Cyhoedd

Os bydd aelod o'r cyhoedd yn torri ar draws y trafodion, bydd y Maer yn rhoi rhybudd i'r unigolyn dan sylw. Os bydd yn parhau i dorri ar draws, bydd y Maer yn gorchymyn iddo ef/iddi hi gael ei symud o ystafell y cyfarfod.

4.30.2 Clirio Rhan o Ystafell y Cyfarfod

Os oes aflonyddwch cyffredinol mewn unrhyw ran o ystafell y cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd, caiff y Maer alw am i'r rhan honno gael ei chlirio.

4.31 Defnyddio Cyfryngau Cymdeithasol yn ystod Cyfarfodydd

Caniateir defnyddio cyfryngau cymdeithasol yn ystod cyfarfodydd cyn belled ag na aflonyddir ar reolaeth y cyfarfod.

4.32 Atal a Diwygio Rheolau Gweithdrefnol y Cyngor

4.32.1 Atal

Ceir atal holl Reolau Gweithdrefnol y Cyngor, ac eithrio Rheolau 4.21.5, 4.25.5 a 4.26.2, trwy gynnig y rhoddir rhybudd ohono neu gynnig heb rybudd os yw o leiaf hanner nifer cyfan Aelodau'r Cyngor yn bresennol. Bydd yr ataliad mewn grym am barhad y cyfarfod yn unig. Gellir atal Rheol 4.21.5 trwy gynnig y rhoddir rhybudd ohono yn unig ac mae'n rhaid i'r cynnig gael ei gefnogi gan o leiaf ddwy ran o dair o'r Aelodau hynny sy'n bresennol ac yn pleidleisio.

4.32.2 Diwygio

Bydd unrhyw gynnig i ychwanegu at, amrywio neu ddirymu Rheolau Gweithdrefnol y Cyngor, pan fydd yn cael ei gyflwyno a'i eilio, yn cael ei ohirio heb drafodaeth hyd nes cyfarfod cyffredin nesaf y Cyngor.

4.33 Cymhwyso i Bwyllgorau ac Is-bwyllgorau.

Mae holl Reolau Gweithdrefnol y Cyngor yn berthnasol i gyfarfodydd y Cyngor Llawn. Nid yw'r un o'r rheolau yn berthnasol i gyfarfodydd y Bwrdd Gweithredol.

4.34 Penodi Dirprwy Aelodau ar Gyrrff y Cyngor

4.34.1 Ni fydd y rheolau dirprwyo yn berthnasol i gyfarfodydd y Bwrdd Gweithredol, y Pwyllgor Safonau, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y Pwyllgor Cynllunio na'r Pwyllgor Apwyntiadau.

4.34.2 Ac eithrio unrhyw ataliadau eraill yn y Cyfansoddiad hwn, caiff unrhyw Aelod weithredu fel dirprwy ar Gorff y Cyngor.

4.34.3 Bydd y Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid yn caniatáu cais gan Aelod o Gorff Cyngor i benodi Aelod Dirprwyol ar yr amod bod yr Aelod Dirprwyol o'r un blaid wleidyddol.

4.34.4 I fod yn ddilys i weinyddu fel dirprwy ar bwyllgorau rheoleiddio neu led-farnwrol neu banel disgyblu a sefydlwyd gan y Cyngor rhaid bod yr Aelod wedi derbyn hyfforddiant ffurfiol ar y gweithdrefnau perthnasol a'r gyfraith.

4.34.5 Bydd Dirprwy Aelod gyda'r un hawliau a dyletswyddau ag unrhyw Aelod arferol o'r pwyllgor ond ni gall Dirprwy Aelod ymarfer unrhyw hawliau neu ddyletswyddau arbennig gan yr Aelod maent yn dirprwyo drostynt.

4.34.6 Gall Dirprwy Aelod ond mynychu cyfarfodydd:

- (a) fel Dirprwy Aelod i gymryd lle'r Aelod cyffredin y maent yn ddirprwy dynodedig ar ei gyfer;

- (b) ble mae'r Aelod cyffredin yn absennol trwy gydol y cyfarfod; a
- (c) ble mae'r Aelod cyffredin neu Grŵp Gwleidyddol yr Aelod wedi hysbysu'r Prif Swyddog Llywodraethu a Chwsmeriaid ynghylch y bwriad i ddirprwyo yn ysgrifenedig erbyn 4 pm ar y diwrnod gwaith cyn y cyfarfod perthnasol.